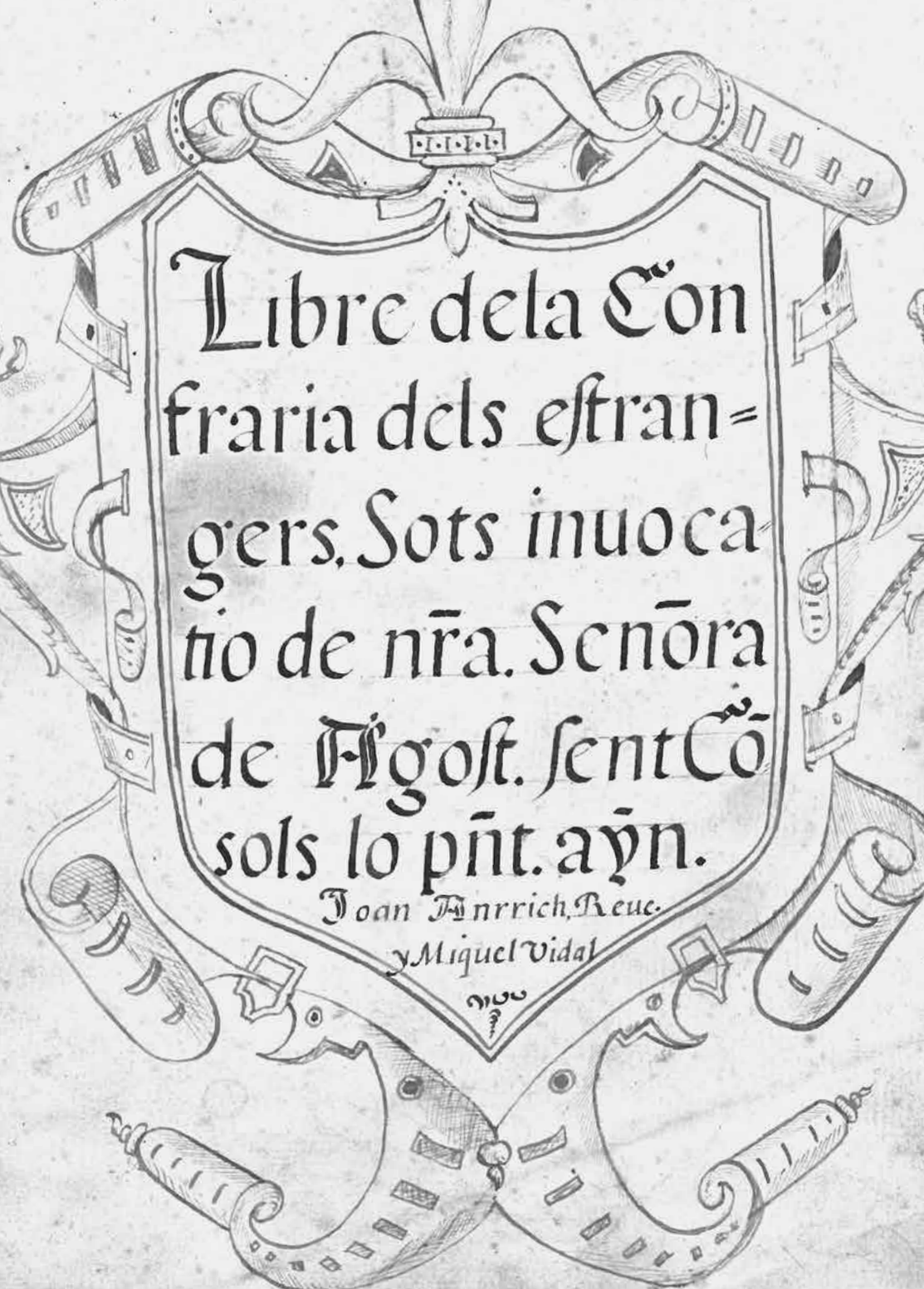

·v· MDC XXI ·v·

Libre de la Confraria dels estrangers. Sots inuocatio de n̄ra. Sen̄ora de Agost. sent Cōsols lo p̄nt. āyn.

Joan Ferrich, Reue.
y Miquel Vidal

·v·

LES CONFRARIES I GREMIS VUITCENTISTES A L'ANOIA. EL RETRAT D'UNA SOCIETAT

MARTA BARTROLÍ

Durant segles, les confraries van ser la manifestació d'associacionisme seglar més popular a tot Espanya. Nombroses durant l'Antic Règim, a mitjans del segle XVIII se'n comptabilitzaven més de trenta mil en tota la península.¹

L'Església era l'únic gran poder real que podia obstaculitzar la consolidació de l'absolutisme i els Borbons en desconfiaven, tant per la seva enorme influència ideològica i social sobre els fidels com per la gran puixança econòmica que posseïa. Els il·lustrats consideraven que les confraries eren el testimoni viu d'una religiositat popular barroca, plena de supersticions i que, a l'empara de la suposada devoció, es desviaven fons —destinats a celebrar actes litúrgics— en festes i vicis. Sovint, confraries i gremis apareixen lligats. Comparant-los, podem assenyalar que les primeres tenien una finalitat religiosa mentre que els segons eren de caire civil i econòmic.² Els gremis, sols o lligats a confraries, eren tinguts com un autèntic obstacle per als plans de desenvolupament industrial que la corona volia impulsar.

El capità general de Catalunya va fer arribar a Madrid, el gener de 1770, una queixa pel gran nombre de confraries existents al Principat i denunciava que comptaven «*solo con el decreto del ordinario eclesiástico y sin la aprobación de los magistrados reales*».³

Entre 1770 i 1772, el Consejo de Castilla va ordenar la confecció del «Expediente General de Cofradías» arreu de l'Estat. Carles III havia demanat a l'Audiència que encarregués la recollida de totes les ordenances de confraries que no disposessin d'autorització reial. Després d'haver obtingut un informe dels alts prelats eclesiàstics,⁴ el Consejo, aleshores presidit pel comte d'Aranda, va reclamar informes als intendants de la Corona de Castella i als corregidors de la d'Aragó. La circular demanava «*una noticia exacta de todas las cofradías, hermandades, congregaciones, gremios y cualquiera especie de gentes colegiadas que celebren una o más fiestas en el año, ya con la función de Iglesia, y con otros exteriores de gasto y profesión*».⁵

1. LÓPEZ-GUADALUPE MUÑOZ, M.L. (1994): «Implantación de las cofradías en la Diócesis de Granada durante la Edad Moderna», a *Congreso de religiosidad popular en Andalucía*. Córdoba: Ayuntamiento de Cabra, pp. 112-116.

2. CABRUJA VALLÈS, E., «Una confraria d'estrangers en la Catalunya del segle XVII: Igualada», a *Pedralbes: revista d'història moderna*, núm. 18 (1), p. 175, <https://core.ac.uk/download/pdf/39089481.pdf>

3. MARTÍN GARGÍA, A., «Ilustración y religiosidad popular: el expediente de cofradías en la provincia de León (1770-1772)», a *Estudios humanísticos. Historia*, núm. 5, 2006, p. 141.

4. Archivo Histórico Nacional (AHN) Consejos, 7090. Exp. 1, núm. 2, fol. 117.

5. AHN, Consejos, 7106. Exp. 65, núm. 2.

Al Principat, els corregidors van requerir a les autoritats de cada poble de la seva jurisdicció el llistat de totes les associacions, amb les entrades i sortides que tenien, les festes que celebraven i amb quina aprovació comptaven. Cada corregidor hauria d'elaborar un informe i adjuntar-lo a l'expedient, emetent el seu parer.⁶

L'elaboració d'aquest expedient s'inscriu, doncs, en el procés d'intervenció estatal en l'àmbit religiós, característic de la política regalista del període, d'afirmació de l'autoritat reial davant de Roma.⁷ Pot considerar-se la culminació de mesures anteriors dirigides per la corona (sota els regnats d'Enric IV i l'emperador Carles V) amb l'objectiu de limitar el poder del fenomen associatiu. Amb Carles III i gràcies a Campomanes i Aranda, aquest procés s'accelera. El poder civil maldava per la regulació de la situació jurídica de les confraries, mitjançant l'aprovació de les seves ordenances pel Consejo de Castilla, tot apartant-les del control eclesiàstic i de la influència dels ordes mendicants. Els il·lustrats pretenien poder reorientar les funcions de les confraries exclusivament cap al culte religiós i limitar-ne la funció socioassistencial, camp que l'administració pública confiava assumir a través de les juntes de caritat.⁸

6. ARIAS DE SAAVEDRA, I. y LÓPEZ MUÑOZ, M.I. (2002), *La represión y la religiosidad popular. Crítica y acción contra las cofradías de la España del siglo XVIII*. Granada: Universidad de Granada. pp 250-251.

7. ARIAS DE SAAVEDRA, I. y LÓPEZ MUÑOZ, M.I. (1994), «El Expediente general de cofradías (1769-1784). Propuestas para su estudio», a *Iglesia y sociedad en el antiguo régimen. III reunión científica*. Asociación Española de Historia Moderna, vol. I, Universidad de Las Palmas de Gran Canaria, p. 32.

8. SOUBEYROUX, Jacques, «El encuentro del pobre y la sociedad: asistencia y represión en el Madrid del siglo XVIII», a *Estudios de Historia Social*, núm. 20-21, 1982, p. 147 i ss.

L'INFORME DEL CORREGIDOR DE VILAFRANCA

Fill d'una família de Montblanc, Josep Ignasi Castellví i de Pontarró (1740-1802) va estudiar Filosofia i Lleis a Cervera i va exercir com a advocat.⁹ Va accedir al càrrec d'Alcalde Major de Vilafranca per la renúncia del seu pare. El seu títol va ser expedit el dia 1 de febrer de 1767 i, acabat el trienni, va ocupar les alcaldies de Girona (1770) i de Cinco Villas (1774), a l'Aragó. Va ser el responsable de la memòria *Estado de las cofradías, hermandades y congregaciones correspondientes a Villafranca del Panadés (sic) junto con los pueblos de su partido*. El manuscrit es troba custodiat a l'Archivo Histórico Nacional i data del dia 1 de desembre de 1770.¹⁰ S'hi detallen les 131 institucions actives en cinquanta pobles del seu corregiment, dada que mostra el notable dinamisme d'aquest gènere d'estructures corporatives a les acaballes del s. XVIII, i en fa un retrat.

L'ESTAT DE LA QÜESTIÓ A L'ANOIA

Dotze dels pobles del que avui és la comarca d'Anoia apareixen a l'informe de Castellví, objecte d'aquest breu estudi. Assenyalem que el corregiment de Vilafranca englobava l'Alt i Baix Penedès, el Garraf, la part septentrional de l'Anoia i algunes poblacions del camp de Tarragona.

CONFRARIES DE LA MARE DE DÉU DEL ROSER: LA DEVOCIÓ MÉS POPULAR

Són presents a deu dels dotze pobles de l'Anoia que s'han esmentat: al Bruc, Capellades,

9. CERRO NARGÁNEZ, R. (2007), «Servir al rey en Cataluña», a *Estudis. Revista de Historia Moderna* (Universitat de València), núm. 33, p. 255-283.

10. AHN. Consejo de Castilla. Consejos 7106, exp. 65, núm. 2.

TAULA 1. ASSOCIACIONS SECULARS (ANOIA). ANY 1770.

Poble	Confraries	Germandats	Gremis	Congregacions
El Bruc	x			
Capellades	xx	x	x	
Cabrera	x			
Igualada	xxxxxx	x	xxxxxxx	x
La Llacuna	x			
Masquefa	x			
Piera	xxx	x		x
La Pobla			x	
Pierola	x			
Tous			x	
Vallbona	x			
Vilanova i la Quadra	x			

Elaboració pròpia. Font: AHN. Consejo de Castilla

Cabrera, Igualada, la Llacuna, Masquefa, Piera, Pierola, Vilanova del Camí i Vallbona, on encara avui perviuen la devoció i les festes. En tot el corregiment de Vilafranca, trobem trenta-tres associacions d'aquesta naturalesa, cosa que demostra la gran expansió que van tenir arreu. Només Tous i la Pobla no en tenien, almenys a l'època en què es va fer l'expedient.

Les primeres confraries apareixen al final del segle XV, però la gran embranzida arriba dos segles després i s'institucionalitza, sobretot gràcies als dominics i a la contrareforma.¹¹ L'extensió de la devoció del Roser en forma de confraria s'ha de contextualitzar dins l'ideari de la contrareforma —àmbit on es conforma la devoció— i també, com a causa directa, en l'òrbita de l'orde dels dominics, que van ser els autèntics propagadors d'aquesta devoció.¹² Aquestes causes generals

es materialitzen, a nivell local, en l'àmbit de la parròquia i del rector, institucions que són primordials per al desenvolupament de les confraries i la devoció del Roser.¹³

De les Confraries del Roser, la d'Igualada és l'única de l'àmbit comarcal de la qual sabem la data de fundació: el dia 1 de juliol de 1574, amb autoritat apostòlica, dos anys després de la de Vilafranca, fundada el 15 d'abril de 1572. Aquesta associació rebia cent rals cada any de l'Ajuntament, ultra les almoines voluntàries que es recollien a l'església. La resta de les confraries del Roser de la comarca gaudien d'aprovació del prior del convent dels Dominics de Barcelona¹⁴ i, només en el cas de Masquefa, sabem que l'autorització va ser atorgada pel P. Joan Roquers, predicador general. La de la Llacuna comptava amb autorització del Sant Pare.

11. CAPDEVILA I WERNING, C. (2015), *La devoció del Roser a la diòcesi de Girona del segle XVI al XIX: confraries i imatges*, tesi doctoral, UAB, p. 41.

12. Presents a Catalunya des dels segles XIII i XIV, els dominics hi tenien un total de dinou convents, inclòs el Rosselló, en el segle XVII.

13. CAPDEVILA (2015), p. 43.

14. L'Orde de Predicadors, fundat el 1216, es va fer present a Catalunya pocs anys després. Molt probablement, la fundació del primer cenobi, el convent de Santa Caterina de Barcelona, es va dur a terme per frares procedents de la comunitat de Saint Jacques de París, entre 1219 i 1221. El convent ocupava el solar del que avui és el Mercat de Santa Caterina.

EL BRUC**CONFRARIA DE L'ASCENSIÓ DE MARIA SANTÍSSIMA**

Se'ns diu que és l'única confraria del poble, existent des de temps immemorial i que celebra anualment una festa que té un cost de 30 rals que sufraguen els veïns. Només té l'autorització «*del ordinario eclesiástico*» i que «*de tiempo immemorial la visita cuando visita la parroquia*». El 1637 es té notícia que van acabar de pintar el retaule del Roser, data que confirmaria la reculada trajectòria d'aquesta confraria.

CAPELLADES**CONFRARIA DE LA MINERVA**

Amb autorització de butlla pontificia. Es pagaven un ral com a entrada i dotze ardots l'any per tal d'afrontar la despesa de la celebració litúrgica que es feia cada tercer diumenge de mes. S'hi gastaven cinc rals per al sacerdot i dinou rals per a la cera. Anualment es deien unes quatre misses pels confreres que traspassaven i per cadascuna se'n pagaven tres rals.

CONFRARIA DE LES ÀNIMES

Creada amb autoritat pontificia. Els confreres pagaven un ral com a entrada i anualment dotze ardots, diners que eren emprats en la celebració anual d'un Novenari, pressupostat en 530 rals i en un aniversari per cada confrere difunt, cosa que suposava aproximadament cada any una despesa de quaranta rals. Els administradors afegien diners a nivell particular si el fons de l'associació no era suficient. Pressupost anual de 570 rals.

GERMANDAT DE SANT FRANCESC

Establerta amb els títols i formalitats de l'Orde Franciscà. Es mantenia amb les caritats dels

germans, celebraven aniversaris pels seus difunts i s'encarregaven de la Processó de la Via Sacra, per a la cera de la qual gastaven 105 rals anuals.

GREMI DE PARRAIES

Sota el patronatge de Sant Sebastià, erigit el 21 de juliol de 1594, amb l'aprovació del senyor jurisdiccional, que va establir-ne les ordinacions. Els mestres paraires pagaven un ral per cada peça de *panyo*, diners que servien per al manteniment dels estricadors del gremi i de dos torns per retorçar la llana, d'ús comunitari, cosa en què esmerçaven dos-cents rals cada any. A més, es pagava un aniversari de quatre rals per cada mestre paraire que moria.

El Sant Pare havia concedit un jubileu al gremi en el dia del sant patró, amb assistència de dotze confessors que cobraven quinze rals cadascun. Al capellà se n'hi donaven 39 i al Predicador, 14. Els cantaires rebien uns altres trenta rals, cosa que fa pensar que s'oficiava una lluïda cerimònia. El pressupost anual del gremi pujava 511 rals.

IGUALADA

A la ciutat s'hi concentraven disset associacions, set de les quals eren gremi i confraria alhora. Aquesta xifra situa Igualada com a segona vila del Corregiment, després de Vilafranca, en nombre de societats. Entre aquelles de les quals coneixem l'any de fundació, la més antiga és la Confraria i Gremi de Teixidors de Lli i Llanes, de la qual s'assenyala que, abans de 1400, ja estaven units confreres i gremi. Sabem, per l'estudi de Cabruja, que la confraria dels Estrangers fou constituïda el 1544.¹⁵ Segueixen en antiguitat les confraries del Roser i la dels Pagesos, ambdues de l'any 1574.

15. CABRUJA (1998), p. 176.

ACAN

Ordinacions tretas del
 llibre dela Confraria dels Perayres dela
 Ciutat de Barcelona, y otras fetas
 per los confreres perayres dela
 Vila de Igualada en benefici de
 dita Confraria en lo any de
 1614

M. DC. XIII

E perque conue que totas las Administra-
 cions huyan personas elocidas i dignas per lo govern i administratiu
 d'elles peraque seran elogiades i anomenades peris los
 consells i Melles i el Offici de Perayres de la Confraria de la Vila de Igualada
 i el Offici de Perayres de la Vila de Sabadell i el Offici de Perayres de la Vila de Cardener
 fundada i ordenada i determinada que los Perayres i Melles de dit
 Offici de Perayres pagan y los se hian y permes cada any entro
 dia que acostuman anomenar los personas melles de dit Offici
 per al Offici de Consell de dit Offici i anomenar ditos melles per
 anomenar i crear d'altres Offici que el de govern i regimen de
 dit Offici i Confraria de la qual s'agulla donar i tribuhir tanta
 quant la dita Confraria ha acordat de necessari

quant melles de Segadell los retorne los de la Vila de Sabadell
 quant melles de Segadell los retorne los de la Vila de Sabadell
 quant melles de Segadell los retorne los de la Vila de Sabadell
 quant melles de Segadell los retorne los de la Vila de Sabadell

GERMANDAT DE LA VERGE DE LA CONCEPCIÓ

Comptava amb l'aprovació del bisbe de Vic. No tenia dia per a celebració a l'Església. Els seus membres aportaven 600 rals anuals que s'invertien en l'assistència als malalts de la germandat.

**GERMANDAT DE LA TERCERA REGLA
DELS PARES CAPUTXINS**

Comptava amb autorització pontificia i tenia la seu a la mateixa església del convent dels Caputxins, amb una renda fixa anual de trenta rals, més uns altres 211 rals que hi aportaven els germans terciaris. Celebraven funcions litúrgiques el dia de Sant Lluís i també per Santa Isabel. Feien comunió general el quart diumenge de mes, processó de Via Crucis els divendres de Quaresma i el diumenge de Rams. Es pagava la cera quan es portava el viàtic als terciaris malalts. El pressupost anual era de 241 rals.

CONFRARIA DE LES ÀNIMES DEL PURGATORI

Es va crear el dia 24 d'abril de 1760, a l'església parroquial de Santa Maria, amb l'aprovació de l'ordinari eclesiàstic. Cada membre pagava anualment dotze ardis que, juntament amb les almoines dels devots, feien uns 939 rals l'any. Celebraven un novenari anual en sufragi de les ànimes, una comunió general per als confreres un cop al mes i els aniversaris dels membres que traspassaven.

CONFRARIA DE LA MINERVA

Creada el 24 de gener de 1582 amb l'aprovació del Sant Pare, tenia la seu a la parroquial de Santa Maria. Cada confrare major de dotze anys pagava tres rals i, si era menor, dos, quantitat que es guardava per a l'hora de l'enterrament. Quan hi entraven, pagaven sis rals, amb quota anual de sis ardis. Celebraven la seva funció el dia de Corpus i l'endemà també feien funció religiosa. Així mateix,

solemnitzaven el dia de l'Octava i els tercers diumenges de mes. Pagaven l'oli de la làmpada i un cens al rector i a la comunitat de preveres. Era l'associació que tenia un dels pressupostos més elevats: 700 rals.

CONFRARIA DE SANT MIQUEL ARCÀNGEL

Erigida a la parroquial amb aprovació pontificia. Creada el 2 de juny de 1605. Tenia una renda fixa de 82 rals i cobrava pels sufragis fets als difunts. Celebrava les seves festes anuals els dies de Sant Miquel, pel maig i setembre. També feia una novenari en honor de Sant Francesc Xavier i s'encarregava de pagar tota la cera de la novena.

CONFRARIA DEL ROSER

Creada a Igualada pel general de l'orde de Predicadors el dia 1 de juliol de 1574. Comptava amb subvenció de l'Ajuntament, segons ja es va contemplar en el seu reglament, a més de les almoines que es recollien al temple. Tenia dues festes anuals, l'una al maig i l'altra a l'octubre. Participava en la processó de Corpus i cada dia es resava el Rosari a la capella que tenien a Santa Maria. Els confreres pagaven la cera de tot l'any i l'oli de la làmpada.

CONFRARIA DE LA PURÍSSIMA SANG

Amb seu a la capella del Sant Crist dels Pares Agustins calçats. Institució aprovada per l'Ajuntament i ratificada per una butlla papal l'any 1621. Organitzava cada any la processó del Dijous Sant. Pagaven l'oli de la làmpada de la capella.

CONFRARIA DEL SANTÍSSIM NOM DE JESUS

Erigida en una de les capelles del convent dels Agustins, amb autorització pontificia. Se sostenia amb òbols dels confreres i altres devots. Celebrava la seva festa anual i participava en la processó de Corpus.

GERMANDAT I CONFRARIA DE LA CAPELLA DEL CARMEL

Fundada amb permís pontifici i de l'ordinari episcopal. Per a l'entrada es pagaven set arditers per confrare; els qui podien, pagaven, a més, un ardit cada setmana. Feien la seva festa anual per la Mare de Déu del Carme, ofici de difunts l'endemà i novenari.

CONFRARIA I GREMI DE BLANQUERS

Amb seu a la capella de Sant Bartomeu de la parroquial de Santa Maria, tenia sant Marc com a patró. Comptava amb autorització del pontífex i consentiment de l'Ajuntament. Feien la celebració anual el dia de Sant Marc, amb oficis litúrgics i una altra festa el dia de Sant Antoni de Pàdua. L'endemà es feia un aniversari per als difunts de l'any. Pagaven els cants de les completes per l'octavi de Corpus i la cera de totes les funcions litúrgiques. Amb una renda d'uns noranta rals anuals, els Mestres del Gremi sufragaven altres despeses, si no s'hi arribava amb els fons del gremi mateix.

CONFRARIA I GREMI DE FABRICANTS DE PANYOS¹⁶

Amb autorització pontificia, tenien la seu a la capella de Sant Joan Baptista, a la parroquial de Santa Maria. Recollien les almoines dels devots i també la renda generada pel lloguer d'una casa del gremi on hi havia els estricadors. Celebrava la seva festa anual el dia del Sant, amb processó, ofici, sermó i música. L'endemà s'oficiava la missa de difunts. Mantenien l'oli de la làmpada i s'encarregaven dels ornaments de la capella. Els mestres del gremi aportaven més cabals si calia.

16. Montserrat Duran i Pujol va reproduir l'any 2002, a través de la Fundació Noguera, el *Llibre de la Confraria de Paraires d'Igualada*, associació fundada el 1614.

CONFRARIA I GREMI DELS ESTRANGERS¹⁷

Erigida l'any 1601, amb permís del rector de Santa Maria i de la Justícia d'Igualada. Es mantenia pel cobrament de diferents censos i d'almoines dels membres del gremi, que s'havia constituït el 1600. Cada any els mestres, mossos i aprenents pagaven una quantitat que suposava uns quaranta rals. Celebraven la seva festa anual en honor de Nostra Senyora i l'Octava de Corpus. Entre les despeses anuals, hi ha la dels ventalls,¹⁸ fet que destaquem com a element singular. Pagaven una pensió anual al convent dels Agustins.

CONFRARIA I GREMI DE SASTRES, SABATERS I ALTRES

Sota la invocació de l'Ascensió del Senyor i dels sants Crispí, Crispinià, Sant Antoni Abat i Santa Magdalena. Fundats amb autorització del rector i de l'Ajuntament. Tenia aquest gremi l'entrada de 120 rals anuals per la venda d'un porc, més 135 rals provinents de les aportacions dels agremiats i de les entrades que satisfien els nous membres. Celebraven anualment la festa de l'Ascensió i deien missa resada els dies dels altres patrons. Per l'octava de Corpus, pagaven els ventalls, l'oli de la làmpada i el sopar. Els mestres del gremi aportaven cabals si el pressupost ho exigia.

17. Elisabet Cabruja Vallès és l'autora d'un interessant estudi, «Una confraria d'estrangers en la Catalunya del segle XVII: Igualada», que aprofundeix en la història d'aquesta associació. <https://core.ac.uk/download/pdf/39089481.pdf>.

18. Els ventalls, vares i enramades eren elements tradicionals en les processons de Corpus. Es feien dotzenes de ventalls petits i grans, tant per als fidels com per a les autoritats.

CONFRARIA I GREMI DE PAGESOS

Erigida l'any 1574 a la parroquial de Santa Maria, sota l'advocació dels sants Abdó, Senén i Isidre. Tenia l'autorització de l'Ajuntament i Justícia de la ciutat. Percebia cada any 622 rals i 1 ardit d'un cens irredimible, l'aportació dels confreres i les entrades que satisfien els nous membres. Feien funció litúrgica a l'Església, pagaven la cera i la música el dia de Sant Isidre i dels altres dos patrons. Participaven en la processó del Dijous Sant. Com a despesa fixa també hi havia la dels ventalls i la taxa per a les obres que es feien al temple. Acompanyaven el cadàver de cada confrare mort fins a l'església.

CONFRARIA I GREMI DELS TEIXIDORS DE LLI I LLANES

Amb seu al convent dels Pares Agustins, sota l'advocació de la Santíssima Trinitat. Comptava amb l'autorització de l'Ajuntament i Justícia d'Igualada. Confraria i gremi ja constaven units l'any 1400. És, per tant i molt probablement, la confraria més antiga de què es té constància a la ciutat. Comptaven amb una entrada anual de 123 rals que cobraven d'un cens irredimible, més el rèdit que obtenien pel lloguer dels estricadors. Els qui accedien al títol de Mestres Teixidors pagaven al gremi una quantitat que suposava uns 200 rals anuals. Els aprenents, com a entrada a l'ofici, pagaven dos rals i dotze ardis cadascun. Cobraven també un ral per cada mestre i mosso agremiat de la ciutat, però si aquests eren forasters hi aportaven el doble. Celebraven la festa gremial a l'església el dia de la Santíssima Trinitat i l'endemà l'aniversari pels confreres difunts de l'any. També participaven en l'octava de Corpus i en tres de les hores que estava exposat el Santíssim Sagrament. Pagaven l'oli de la làmpada i la cera que es gastava per portar el Viàtic als confreres malalts. També consta una aportació anual que el gremi feia per a les obres de l'església. El seu pressupost anual era de 690 rals.

CONFRARIA I GREMI DE FUSTERS, ARGENTERS, ESPARDENYERS, PALETES I ALTRES

Amb seu en una de les capelles de Santa Maria, sota el patronatge de Sant Josep i de Sant Aloi, havia estat autoritzat per l'Ajuntament. Percebia el salari dels qui promocionaven a mestres, dos rals anuals de tots els mestres i mossos forasters i un ral dels que eren d'Igualada, cosa que feia un total aproximat de 420 rals anuals. Celebraven el dia de sant Josep amb funció litúrgica a l'església i també el dia de sant Aloi, i es feien càrrec de l'oli i la cera durant l'octavari de Corpus. Participaven en les funcions litúrgiques de les Quaranta Hores i s'encarregaven de comprar la cera que es necessitava per portar el Santíssim als confreres malalts i la que s'emprava per acompanyar els membres difunts del gremi fins a l'església, el dia de l'enterrament.

CONGREGACIÓ DE LA VERGE DELS DOLORS

Amb seu a la capella dels Dolors de Santa Maria, comptava amb l'autorització de l'ordinari eclesiàstic. Cobrava pensions de censos redimibles i les almoines que donava cada congregant per l'hàbit i per la professió. Feia la festa anual per la Mare de Déu dels Dolors, participava en la Processó del Divendres Sant i celebrava Congregació d'homes cada diumenge de l'any, comunió general el tercer diumenge de mes i congregació de dones aquell dia a la tarda.

PIERA**CONFRARIA DEL ROSER**

Sota la direcció del pare provincial o del prior del convent dels Dominics més proper. Tenia 60 confreres l'any 1770 i cadascú pagava un ral anualment. La confraria percebia un cens anual d'un quartà d'oli. Celebrava cada any dos oficis

amb sermó, processó, completes i rosari sencer i, a més, una processó cada primer diumenge de mes. Sempre que traspassava un confrare, se li feia una missa d'aniversari.

CONFRARIA DEL SANTÍSSIM SAGRAMENT

Instituïda l'any 1619 i coneguda amb el nom de La Minerva. Tenia 24 confreres que aportaven anualment sis ardits i dotada de diferents prerrogatives pel pontífex Pau Vè. Tenia 12 rals de pensió de cens, i 20 quintars d'oli per a les làmpades de les capelles. Cada tercer diumenge de mes celebrava una missa solemne amb processó i també una altra processó per l'octavari de Corpus.

CONFRARIA DE SANT JOSEP I SANTA ANNA

Cada confrare aportava dos rals l'any i celebraven dues festes. Assistien els confreres malalts i acompanyaven els difunts.

CONFRARIA DE SANT JOAN BAPTISTA

Era la dels paraires i celebrava una festa anual.

GERMANDAT DE LA TERCERA ORDRE DE SANT FRANCESC

Celebrava la festa el dia del Sant, participava en el Via Crucis i sufragava els sermons del quart diumenge de mes de tot l'any, gràcies a les almoines voluntàries dels germans.

CONGREGACIÓ DEL SANT CRIST

En el seu origen, era confraria i tenia annexa la dels Dolors. Va ser confirmada per butlla pontificia pel papa Urbà VIII, l'any 1634. Comptava amb una renda anual d'un quartà d'oli i amb 179 rals i 5 ardits provinents de diferents censos. Cada 28 d'abril, per vot del Comú, celebrava la seva festa

anual de la Santa Imatge. Així mateix, festejava les festes de la Santa Creu, la de maig i setembre. Participava en la processó del Dijous Sant i en la funció dels Dolors de Maria Santíssima. Aportava la cera del monument i l'oli per a quatre làmpades. Cadascun dels 45 confreres aportava anualment un ral. Era la congregació de les nostres contradres amb el pressupost de despeses més alt: 1.417 rals anuals.

LA POBLA DE CLARAMUNT

GREMI DE FABRICANTS DE LLANA

Fundat el dia 7 d'abril de 1766 amb autorització de l'intendent general del Principat, sota el patronatge de la Mare de Déu de la Llet. Celebrava la seva festa a l'església i les despeses eren sufragades amb els òbols voluntaris dels agremiats.

SANT MARTÍ DE TOUS

Gremi format per quinze paraires sota l'avocació de Sant Antoni de Pàdua. Celebraven la seva festa anual a l'església.

L'INFORME DE CASTELLVÍ

El dia 4 de desembre de 1770, l'Alcalde major de Vilafranca signava la carta que va adjuntar a l'expedient adreçat al comte d'Aranda que seria tramès a Madrid. Havia rebut l'ordre de recollir la documentació a principis d'octubre; és a dir, l'actuació s'havia fet en dos mesos, de manera diligent.

Castellví opinava que el nombre de confraries, germandats i gremis de la seva jurisdicció era excessiu i que gairebé cap no comptava amb aprovació ni llicència reial,¹⁹ cosa que, al seu entendre, causava els greus perjudicis que l'Au-

diència del Principat ja havia denunciat davant el Consejo, a la primeria de setembre de 1769. De fet, en la seva demarcació, hi havia 83 confraries, 9 germandats, 3 gremis, 9 congregacions, 18 administracions i altres 9 confraries-gremi. El corregidor considerava que la despesa general de les associacions, 39.746 rals, era excessiva i que afeblia tant l'Estat com les famílies.²⁰ Assenyalava que calia vetllar pel compliment de l'ordre que el 25 de gener havia estat dictada al capità general i a l'Audiència que derogava aquelles confraries que no tenien permís reial i en prohibia les juntes. Josep de Castellví afegia que calia fer un reglament per a aquestes associacions, amb entera independència de la jurisdicció eclesiàstica, per tal que les juntes dels pobles i, sobretot, els caps de partit en poguessin controlar anualment els comptes. Suggestia «depositar lo sobrante en paraje seguro» per tal que es poguessin redimir els censos, si en tenien, o bé emprar els cabals en «Servicios a la Corona como en otras ocasiones desempeñaron los gremios». Proposava, així mateix, limitar el nombre d'individus per a cada associació.

L'opinió de Castellví estava en plena sintonia amb la dels ministres del Rei.

L'agost de 1773, el Consejo encara no havia rebut tots els informes però el comte d'Aranda animava el monarca a prendre mesures dràstiques, cosa que no es va resoldre fins una dècada després. El 25 de juny de 1783, Carles III va signar «*la Real Orden sobre Extinción de Cofradías erigidas sin autorización real ni eclesiástica; y subsistencia de las aprobadas y de las Sacramentales con refor-*

ma de sus excesos».²¹ Tanmateix, aquest ambiciós projecte de reforma només es va dur a terme en part, sobretot pel temor de revoltes populars.

19. Només Vilafranca del Penedès tenia dues confraries que gaudien d'autorització reial: la Confraria de Sant Aloi, d'argenters i ferrers, comptava amb el privilegi atorgat el 3-5-1328 pel rei Pere el Cerimoniós. La Confraria de Sant Lluc i Sant Lluís, de sastres, havia obtingut el 30-7-1599 el privilegi de Felip III.

20. Només la Congregació dels Dolors a Vilafranca del Penedès ja tenia un pressupost anual de 2.046 rals i a Sitges, la Germandat de Sant Telm, de 2.045 rals.

21. AHN. Consejo de Castilla. Consejos, 7106.

TAULA 2. SÍNTESI DE LES CONFRARIES, GREMIS, GERMANDATS, CONGREGACIONS I ADMINISTRACIONS DEL CORREGIMENT DE VILAFRANCA. ANY 1770

L'Arboç	Confraries del St. Crist, de St. Joan, de St. Jaume, de Sta. Maria Magdalena, del Roser, de St. Antoni de Pàdua i de St. Macari, Congregació dels Dolors.
Aiguamúrcia	Confraria del Roser
Albà	Confraria del Roser
Abdera	Confraria del Roser
Banyeres	Confraria del Roser
Bonastre	Confraria del Roser
El Bruc	Confraria de l'Ascensió
Canyelles	Confraria del Roser
Capellades	Confraries del Roser i de La Minerva, Germandat de St. Francesc, Gremi de St. Sebastià
Cabrera	Confraria del Roser
Castellví	Confraria del Roser
Selma	Confraria del Roser
Collbató	Confraria del Roser
Esparreguera	Confraries del Roser, de St. Joan, St. Josep i St., Francesc, de St. Roc, St. Isidre i St. Sebastià, de Santiago, de St. Antoni Abat, de St. Sever i Sta Madrona, del Remei, de St. Miquel Arcàngel. Germandat del St. Crucifix.
Gelida	Confraria del Roser
Igualada	Confraries de les Ànimes, de St. Miquel Arcàngel, de la Minerva, del Roser, de la Puríssima Sang, del Santíssim Nom de Jesús, Germandat del Carmel, Gremis de St. Bartomeu, dels Estrangers, de St. Joan Baptista, de Sastres i Sabaters, de Pagesos, de Teixidors de lli i llanes, de Fusters, Argenters.
Jafra	Confraria del Roser
La Llacuna	Confraria del Roser
La Bisbal	Confraria del Roser
Montmell	Confraria del Roser
Marmellà	Confraria del Roser
Mediona	Confraria del Roser
Masquefa	Confraria del Roser
Olivella	Confraria del Roser
Piera	Confraries del Santíssim Sagrament, de St. Josep i Sta. Anna, de St. Joan Baptista, Germandat de St. Francesc, Gremi dels fabricants de panyos i Congregació del St. Crist.
La Pobla de Claramunt	Gremi de Fabricants de panyos
Puiginyós	Confraria del Roser
Pont d' Armentera	Confraria del Roser
Pontons	Confraria del Roser
Pacs	Confraria del Roser
El Pla i Lavit	Confraria del Roser
La Pobla de Montornès	Confraries del Santíssim Nom de Jesús , de Sant Sebastià
Pierola	Confraria del Roser
Querol i Esblada	Confraria de l'Assumpta
St. Pere de Ribes	Confraries del St. Crist, del Roser

St, Pere Molanta	Confraria del Roser
St. Jaume dels Domenys	Confraria del Roser
Salomó	Confraria del Roser
Sta. Maria de Font-rubí	Confraria del Roser
Sitges	Germandat dels Mercants, Congregació de la Verge dels Dolors, Administracions de La Minerva, de la Preciosa Sang de Crist, de St. Bartomeu i Sta. Tecla, del Roser, del Remei, dels Sants Abdó i Senén, dels sants Metges, del Vinyet i dels Nou Altars, Gremi dels Carregadors i descarregadors.
Sant Sadurní	Gremi dels Nou Altars
Terrassola	Confraria del Roser
Sant Quintí	Confraria del Roser
Tous	Gremi de Paraires
Vila-rodona	Germandat de Nostra Sra., del Roser
Vallbona	Confraria del Roser
Vilanova i la Quadra del Camí	Confraria del Roser
Vendrell	Confraries del Roser, de Sta. Anna, del Santíssim Sagrament, de St. Sebastià, del St. Nom de Jesús, de St. Antoni Abat, de St. Josep, de St. Miquel, de St. Aloi, de Sta. Maria, dels Sants Justí i Bernardí i de St. Jacint.
Vilafranca	Germandat de St. Francesc, Congregació dels Dolors, Administracions de Ntra. Sra. de la Bona Mort, de St. Fèlix, de St. Raimon i Jacund, de la Verge dels Socors, de la Verge del Portal, de la Capella de St. Antoni, de la Verge del Remei, de St. Cristòfol, dels Sants Crispí i Crispinià.

Elaboració pròpia. Font: AHN. Consejo de Castilla

MARTA BARTROLÍ I ROMEU (la Pobla de Claramunt, 1959) és llicenciada en Filologia Romànica i màster en Formació per a la formació permanent del professorat per la UB. Exerceix com a professora de Francès a Secundària, des de l'any 1986. Va dirigir i coordinar *La tradició remeiera a l'Anoia* (1989) i és co-autora, juntament amb Isidre Surroca, d'*Un temps, un poble, un home* (1996) i de *Cartografia històrica de l'Anoia* (2007 i 2016). Membre fundadora de la *Revista d'Igualada*.

Libro de la Confraria del Roser de
 la Poble de Caramunt.
 1718.

hasta el presente 1894 el e...
 Juan Gálvez

En lo folio 33 se comengan a escribir tots los
 que sehan aventat en la Confraria del Roser fundada
 en la Iglesia Parochial de Sta. Maria de la Poble de Caramunt,
 Bisbat de Barcelona, als 13 de Julio de 1523 per lo M. R. P.
 M. P. Hacesio Abey Puer Provincial de la Provincia de Arago de
 Frades Predicadors, com consta de las letras insertadas en lo libro
 se firmá en esta Iglesia Parochial, selladas ab lo sello de St. C. R. P. P.
 promovidas de ma propia y expedidas per lo R. P. Vicente Mo-
 guera Presentado y Secretario. Del que fue fe. Inscriptura infra
 cuius dia 6 de Mayo de 1751.

Ita et Paulus Solá, et Fray Ponce, et M. Popala Casimiro.

Tot i que l'Expediente de Cofradías fa un retrat social bastant ajustat, cal tenir en compte que es van ocultar associacions, per la temença de veure's fiscalitzades. Un exemple clar és el de la Poble, on les autoritats locals van declarar només un gremi, sense fer esment de la Confraria del Roser que existia des de 1718.